

KONKURS GEOGRAFICZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP REJONOWY

10 stycznia 2025 r. godz. 11.00

Uczennico/Uczniu:

1. Na rozwiązywanie wszystkich zadań masz 90 minut.
2. Pisz długopisem/piórem – dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora.
4. W zadaniach zamkniętych otocz kółkiem wybraną odpowiedź, a jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie skreśl i otocz kółkiem inną odpowiedź.
5. Jeżeli się pomylisz w zadaniach otwartych, przekreśl błąd i napisz inną odpowiedź.
6. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	40	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego		

Ilustracja i tekst do zadań 1 i 2.

Wygłodniały niedźwiedź polarny sfotografowany latem na odłamanym fragmencie dryfującego lodu.

Tekst źródłowy:

„Majestatyczny niedźwiedź polarny szybko zanika z Arktyki z powodu połączonych efektów wielu czynników stresogennych, takich jak zmiana klimatu i wzrost zanieczyszczeń. Wywołana zmianami klimatu postępująca utrata siedliska lodu morskiego dla niedźwiedzi polarnych i ich głównej zdobyczy, foki obrączkowanej, stała się poważnym zagrożeniem dla ochrony tych gatunków arktycznych.”

Źródło: Wiadomości naukowe Uniwersytetu Winnipeg (9 października 2024).

Zadanie 1. (0–2 pkt)**/2**

Określ prawdziwość poniższych zdań dotyczących przedstawionej fotografii.
Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **F**, jeśli jest fałszywe.

Fotografię wykonano na półkuli północnej w okresie, w którym Słońce góruje w zenicie bliżej Zwrotnika Raka niż Zwrotnika Koziorożca.	P	F
Przedstawiony na fotografii niedźwiedź polarny (<i>Ursus maritimus</i>) żywi się wyłącznie mięsem i nie potrafi pływać.	P	F
W trakcie wykonywania zdjęcia fotograf mógł przebywać na obszarze należącym do Norwegii.	P	F
Gatunek przedstawiony na fotografii możemy spotkać w środowisku naturalnym także w wysokich górach Azji Centralnej.	P	F

Zadanie 2. (0–2 pkt)

/2

Wskaż trzy zmiany zachodzące w środowisku naturalnym Arktyki powodujące zmniejszenie się populacji niedźwiedzia polarnego. Skorzystaj z tekstu źródłowego i wiedzy własnej.

1.
2.
3.

Tekst źródłowy do zadania 3.

Poniżej przedstawiono fragment pewnego dokumentu międzynarodowego.

UKŁAD ANTARKTYCZNY

podpisany w Waszyngtonie dnia 1 grudnia 1959 r.

Rządy Argentyny, Australii, Belgii, Chile, Republiki Francuskiej, Japonii, Nowej Zelandii, Norwegii, Republiki Południowej Afryki, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki;

Uznając, że jest w interesie całej ludzkości, aby Antarktyka nadal w przyszłości zawsze była wykorzystywana wyłącznie w celach pokojowych i nie stała się areną lub przedmiotem sporów międzynarodowych;

Doceniając istotny wkład wniesiony do nauki, dzięki współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych w Antarktyce;

Będąc przekonanymi, że stworzenie trwałego fundamentu dla kontynuowania i rozwoju takiej współpracy na zasadzie wolności badań naukowych w Antarktyce, jak to miało miejsce podczas Międzynarodowego Roku Geofizycznego, odpowiada interesom nauki i postępu całej ludzkości;

Będąc również przekonanymi, że Układ zapewniający wykorzystanie Antarktyki wyłącznie w celach pokojowych i sprzyjający utrzymaniu harmonijnych stosunków międzynarodowych w Antarktyce będzie rozwijał cele i zasady Karty Narodów Zjednoczonych;

Źródło: Dz.U. z 1961 r. nr 46 poz. 237

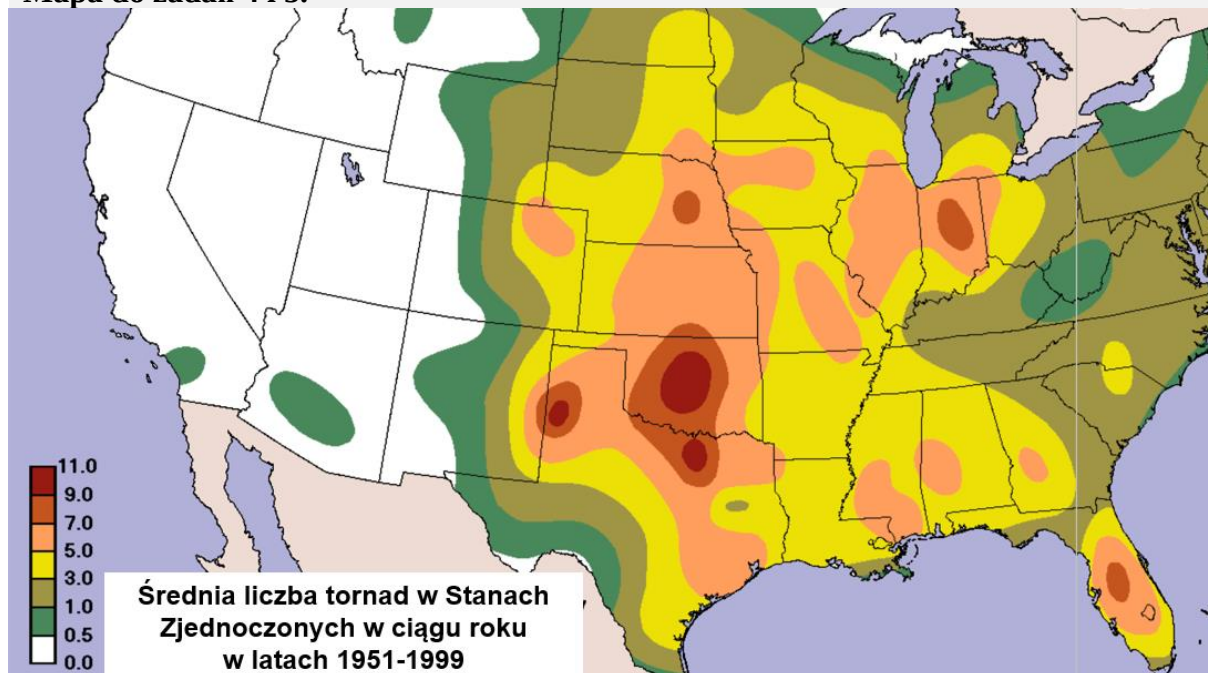
Zadanie 3. (0–1pkt)

/1

Zaznacz dwa zdania opisujące postanowienia Układu Antarktycznego, ratyfikowanego przez Polskę w 1961 roku.

- A) Zabrania się wszelkich przedsięwzięć o charakterze wojskowym (tworzenia baz, przeprowadzania manewrów oraz doświadczeń z wszelkimi rodzajami broni).
- B) Dopuszcza się trwałe osadnictwo na Antarktydzie, ale wyłącznie osobom nieposiadającym stopni wojskowych i niepowiązanych z przemysłem zbrojeniowym.
- C) Zabrania się połowu ryb i innych organizmów morskich w wodach Antarktyki
- D) Zezwala się na wszelką działalność naukową oraz na swobodną wymianę pracowników stacji badawczych.
- E) Unieważnia się wszelkie spory terytorialne dotyczące podziału politycznego Antarktydy oraz podziału spornych wód Antarktyki.

Mapa do zadań 4 i 5.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

/1

Wskaż właściwe dokończenie zdania.

Obszary o największej częstotliwości tornad w Stanach Zjednoczonych położone są na

- A) południe od rzeki Rio Grande i na wschód od Doliny Śmierci.
- B) zachód od rzeki Missisipi i na wschód od Kordylierów.
- C) południe od rzeki Ohio i na północ od Wielkich Jezior.
- D) wschód od Appalachów i na północ od Long Island.

Zadanie 5. (0–2 pkt)

/2

Tornada w Stanach Zjednoczonych co roku zabijają setki osób i generują straty w wysokości miliardów dolarów.

Podaj trzy sposoby zapobiegania negatywnym skutkom tornad w Stanach Zjednoczonych.

1.
2.
3.

Ilustracja do zadań 6 i 7.

Na fotografii przedstawiono ziemie przeznaczone pod rolnictwo w Amazonii w północnej Brazylii.

Źródło: Instytut Rozwoju Myśli Ekologicznej

Zadanie 6. (0–1 pkt)

/1

Odpowiedz na poniższe pytania dotyczące obszaru widocznego na obrazie.

W której strefie klimatycznej wykonano fotografię?

Którą formację roślinną widać na fotografii?

Zadanie 7. (0–2 pkt)

/2

Podaj trzy powody celowego wylesiania Amazonii inne niż pozyskiwanie ziem pod rolnictwo. Skorzystaj z materiału źródłowego i wiedzy własnej.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

Ilustracje do zadań 8 i 9.

Obraz satelitarny Australii. Literą X oznaczono pewną pustynię.

Źródło: NASA Earth Observatory

Model 3D rozmieszczenia pożarów w Australii w okresie od maja 2019 do maja 2020 r.

Źródło: na podstawie <https://anthonyhearsey.com/australia-is-burning>

Zadanie 8. (0–2 pkt)

/2

Poniżej wymieniono czynniki sprzyjające powstawaniu pustyń.

1. Zaznacz nazwę pustyni oznaczonej na obrazie satelitarnym literą X.

Gibsona / Wielka Pustynia Piaszczysta / Simpsona / Wielka Pustynia Wiktorii

2. Zaznacz czynnik, który w najmniejszym stopniu przyczynił się do powstania pustyni oznaczonej na obrazie satelitarnym literą X.

cień opadowy / kontynentalizm / wyże zwrotnikowe / zimny prąd morski

Zadanie 9. (0–2 pkt)

/2

Uzupełnij zdania dotyczące pożarów w Australii. Podkreśl właściwe sformułowania wybrane spośród podanych.

1. Największe pożary w Australii dotknęły głównie obszarów **nizinnych / górzystych**, położonych w obrębie **basenu artezyjskiego / klimatu astrefowego**.
2. Wśród regionów najdotkliwiej doświadczonych przez pożary znalazły się **Tasmania / Półwysep Jork**, a także **Nizina Nullarbor / okolice Canberry**.

Zadanie 10. (0–1 pkt)

/1

Wskaż dwa zdania właściwie opisujące położenie i cechy środowiska przyrodniczego Oceanii.

- A. Region położony jest na czterech półkulach i jednym oceanie, składa się z tysięcy wysp znajdujących się w różnych strefach klimatycznych.
- B. Region nawiedzają trzęsienia ziemi, a większość wysp ma pochodzenie wulkaniczne, o czym świadczą m.in. liczne atole oraz stożkowate ukształtowanie powierzchni młodszych geologicznie wysp.
- C. Choć większość wysp charakteryzuje klimat równikowy, wybitnie wilgotny, najbardziej na południe wysunięte wyspy położone są za kołem polarnym, gdzie nad opadami deszczu dominują opady śniegu, a temperatura powietrza spada poniżej -20°C .
- D. Region ograniczony jest na północy Zwrotnikiem Raka, na południu Zwrotnikiem Koziorożca, a na większości wysp dominuje klimat tropikalny.
- E. Region cechuje niski poziom endemizmu gatunkowego, a większość zamieszkujących tu zwierząt to relikty minionych epok geologicznych.

Zadanie 11. (0–2 pkt)

/2

Podaj nazwy dwóch państw afrykańskich bez dostępu do morza lub oceanu, których opisy umieszczono poniżej.

1. Państwo to powstało w XXI wieku w wyniku oddzielenia się od sąsiada z północy. Obecnie toczy się w nim wojna domowa będąca skutkiem rywalizacji o władzę pomiędzy dwoma grupami etnicznymi – Dinka i Nuerami. Kraj ten pozostaje jednym z najsłabiej rozwiniętych państw świata, którego gospodarka opiera się na rolnictwie. Dominują tu chrześcijaństwo, głównie katolicy i protestanci.

Nazwa państwa

2. W okresie prekolonialnym istniało tu jedno z lepiej rozwiniętych królestw środkowo-afrykańskich. Kolonizacja niemiecka oraz późniejsze panowanie Belgów przyniosły trwałe podziały społeczne, których skutkiem było ludobójstwo i śmierć blisko miliona ludzi w ostatniej dekadzie XX w. Dziś jest to jedno z najszybciej rozwijających się państw Afryki. Słynie m.in. z możliwości obserwacji goryli górskich w ich środowisku naturalnym.

Nazwa państwa

Zadanie 12. (0–2 pkt)

/2

Podkreśl po jednej nazwie stolicy afrykańskiej, która pod względem wskazanej cechy **NIE** pasuje do pozostałych.

1. Większość świątyń w mieście to meczety.

Chartum / Kair / Maputo / Rabat / Trypolis

2. Miasto położone jest na wyspie oceanicznej.

Abudża / Antananarywa / Praia / São Tomé / Victoria

3. Leży w państwie zamkniętym, tj. pozbawionym dostępu do morza lub oceanu.

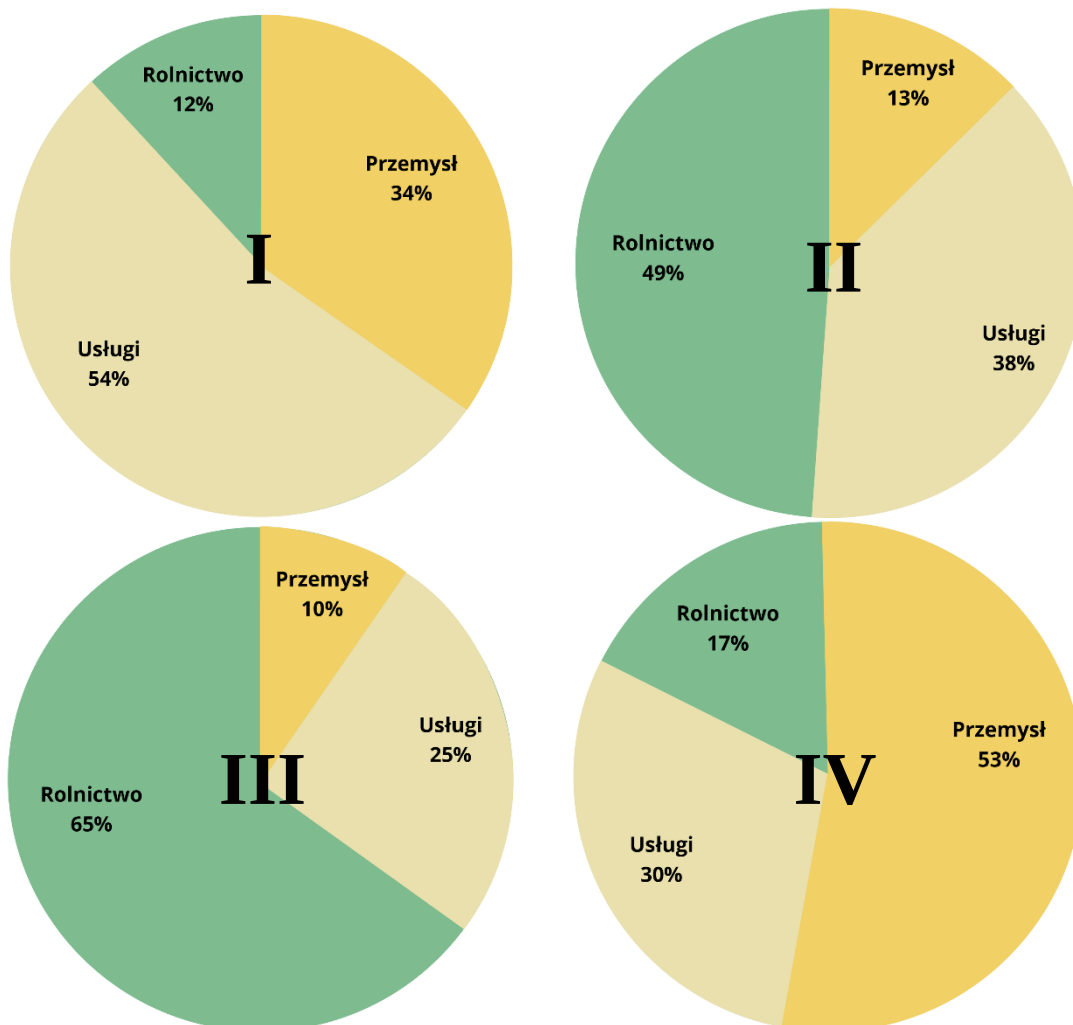
Addis Abeba / Kampala / Kigali / Tunis / Wagadugu

4. Leży na półkuli północnej.

Akra / Dakar / Dżuba / Kapsztad / Mogadyszu

Wykresy i opisy do zadania 13.

Na wykresach przedstawiono zatrudnienie według sektorów gospodarki w czterech państwach afrykańskich.

Źródło: Zintegrowana Platforma Edukacyjna

Zadanie 13. (0–3 pkt)

/3

Uzupełnij tabelę. Do wykresów oznaczonych numerami od **I** do **IV** przyporządkuj państwa, wybierając z podanych niżej, oraz litery opisów od **A** do **D**, które charakteryzują ich gospodarki opisane na stronie 10.

Egipt / Etiopia / Nigeria / Somalia

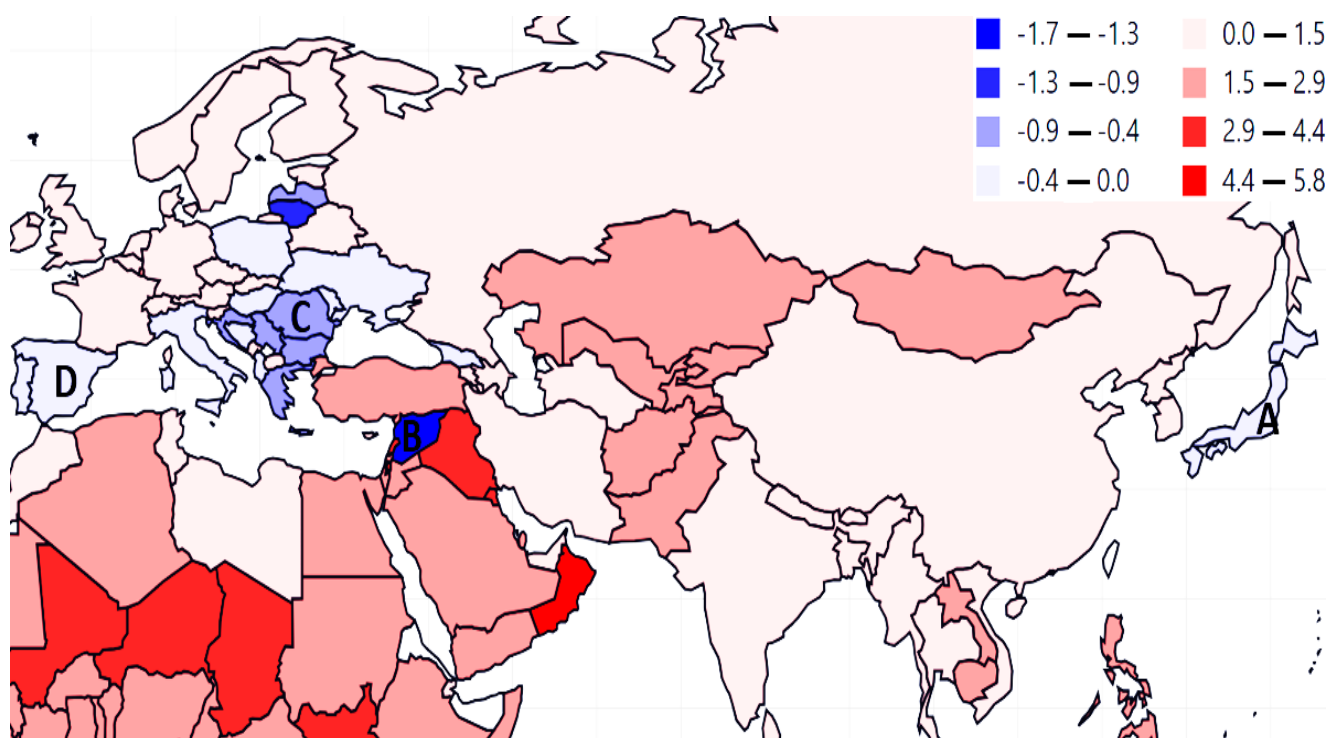
Numer wykresu	Nazwa państwa	Litera opisu
I		
II		
III		
IV		

Opisy gospodarek czterech państw Afryki:

- A. Gospodarka oparta na masowej turystyce skupionej we wschodniej i północnej części kraju oraz na dochodach ze sztucznego kanału wykopanego pod koniec XIX wieku z inicjatywy europejskich kolonizatorów.
- B. Większość rolników to pasterze kóz, wielbłądów, owiec i bydła rogatego. Rolnictwo obejmuje także połowy sardynek i tuńczyków, a głównymi partnerami handlowymi są kraje Półwyspu Arabskiego.
- C. Najbardziej dochodową gałęzią jest przemysł wydobywczy, głównie ropy naftowej i gazu ziemnego, których pokłady zlokalizowane są na południu kraju. Wśród usług ważną rolę odgrywa transport, usługi telekomunikacyjne oraz branża filmowa.
- D. W rolnictwie dominuje uprawa zbóż i hodowla zwierząt. W kraju funkcjonuje największa linia lotnicza w Afryce, a w trakcie budowy jest jedna z największych zapór wodnych na świecie.

Mapa do zadań 14 i 15.

Mapa przedstawia roczną zmianę liczby ludności w 2015 roku wyrażoną w %. Literami od A do D zaznaczono cztery państwa, spośród tych, w których odnotowano wówczas ubytek ludności.

Źródło: <https://www.populationpyramid.net/>

Zadanie 14. (0–2 pkt)

/2

Wymień po dwa państwa Azji i Afryki widoczne na mapie, w których w 2015 roku populacja wzrosła o 2,9% lub więcej.

Państwa Azji: i

Państwa Afryki: i

Zadanie 15. (0–3 pkt)**/3**

Uzupełnij tabelę. Do podanych liter od **A** do **D** przyporządkuj wymienione niżej główne przyczyny depopulacji w każdym z państw oraz podaj nazwy tych państw.

UWAGA! Jedna przyczyna pasuje do dwóch państw.

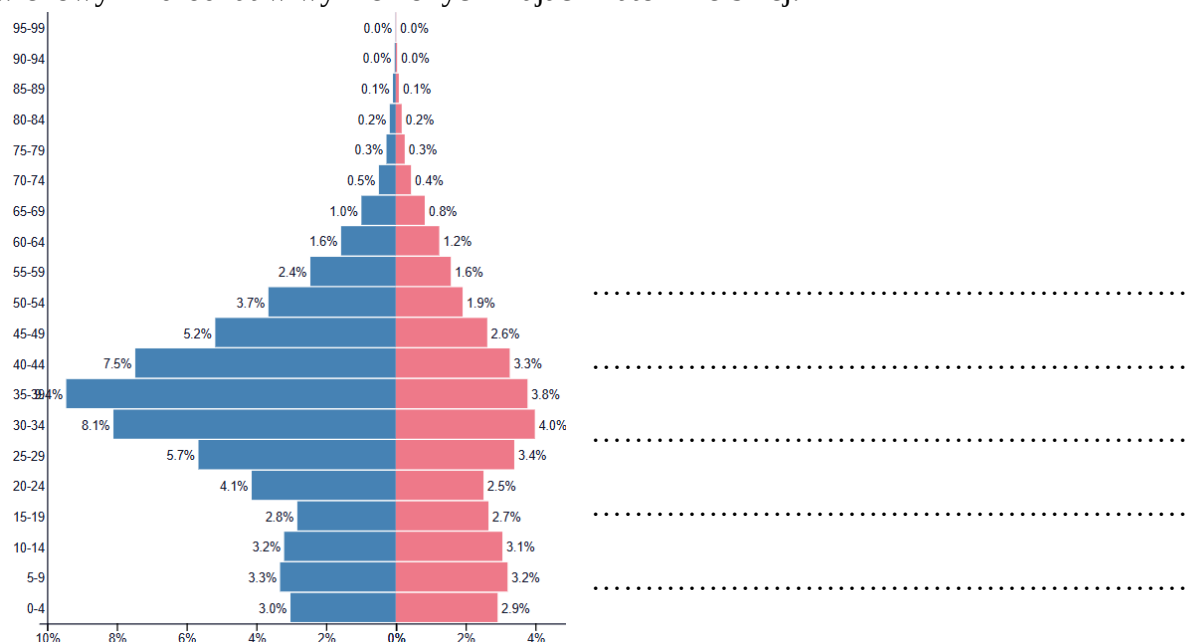
1. Migracje zarobkowe młodych ludzi do lepiej rozwiniętych państw położonych na zachodzie tego samego kontynentu.
2. Uchodźstwo wywołane wojną domową.
3. Starzenie się społeczeństwa wynikające z utrwalenia się modelu rodziny 2+1.

Oznaczenie na mapie	Cyfra opisu (wybierz z powyższych)	Nazwa państwa
A		
B		
C		
D		

Zadanie 16. (0–1 pkt)**/1**

Poniżej zaprezentowano piramidę demograficzną przedstawiającą strukturę społeczeństwa Bahrajnu w podziale na płeć i wiek. Kolorem niebieskim oznaczono mężczyzn, a różowym kobiety. Na osi pionowej zaznaczono grupy wiekowe. Podobną strukturą demograficzną cechują się także Katar, Kuwejt i Zjednoczone Emiraty Arabskie.

Podaj główną przyczynę dużych dysproporcji w liczbie kobiet i mężczyzn w przedziale wiekowym 20-60 lat w wymienionych krajach Zatoki Perskiej.

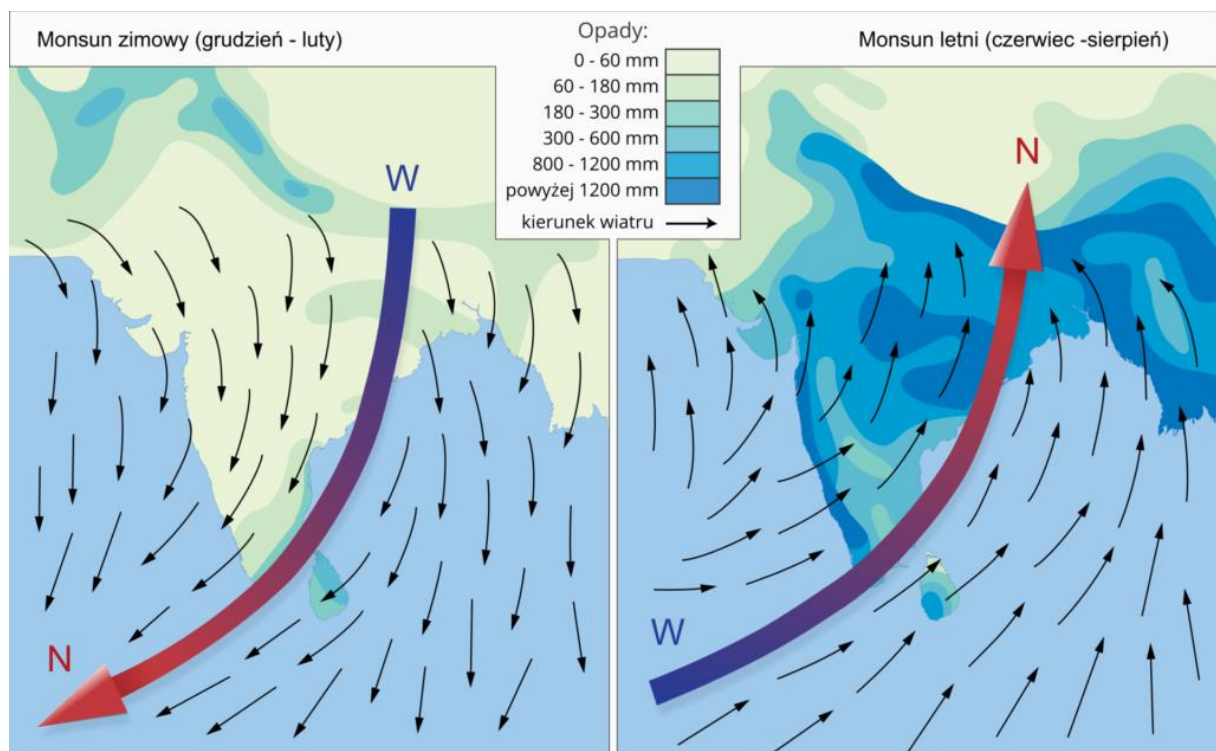
Źródło: <https://www.populationpyramid.net/>

Materiał źródłowy do zadań 17, 18 i 19.

Uprawy ryżu w Wietnamie.

Źródło: <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/2212960>

Źródło: <https://geografia.gozych.edu.pl/klimat-monsunowy-i-kultura-ryzu-w-azji/>

Zadanie 17. (0–1 pkt)

/1

Wskaż dwie cechy rolnictwa, które najlepiej charakteryzują uprawy ryżu w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej.

- A) Rolnictwo wymagające dużych corocznych nakładów finansowych.
- B) Rolnictwo zmechanizowane odznaczające się wysoką chemizacją.
- C) Rolnictwo pracochłonne z wysokimi plonami z jednostki powierzchni.
- D) Rolnictwo przeznaczone głównie na eksport za granicę.
- E) Rolnictwo polegające na uprawie rośliny jednorocznej będącej zbożem.

Zadanie 18. (0–2 pkt)

/2

Podaj nazwę widocznego na fotografii zabiegu melioracyjnego służącego do zagospodarowania (wyprofilowania) stoków górskich pod rolnictwo.

Następnie wyjaśnij, podając dwa powody, czemu służy taka technika przekształcania stoków górskich.

Nazwa zabiegu:

Powody stosowania tego zabiegu:

1.

2.

Zadanie 19. (0–2 pkt)

/2

Wyjaśnij, korzystając z mapy, w jaki sposób zmienność położenia ośrodków barycznych w ciągu roku w Azji Południowej i nad Oceanem Indyjskim wpływa na kierunki wiania monsunów i wielkość opadów atmosferycznych. Odpowiedź odnieś do obu pór roku.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 20.

W większości dużych miast Stanów Zjednoczonych powstały rozległe przedmieścia, takie jak poniższe suburbia Los Angeles.

Źródło: Google Earth Pro

Zadanie 20. (0–2 pkt)

/2

Uzupełnij schemat dotyczący migracji wewnętrznych mieszkańców dużych miast Ameryki Północnej.

Wymień czynniki wypychające z centrów i przyciągające na obrzeża.

Czynniki wypychające z centrów		Czynniki przyciągające na obrzeża
1		1
.....	→ →	
.....	kierunek migracji	
2	→ →	2
.....		
.....		

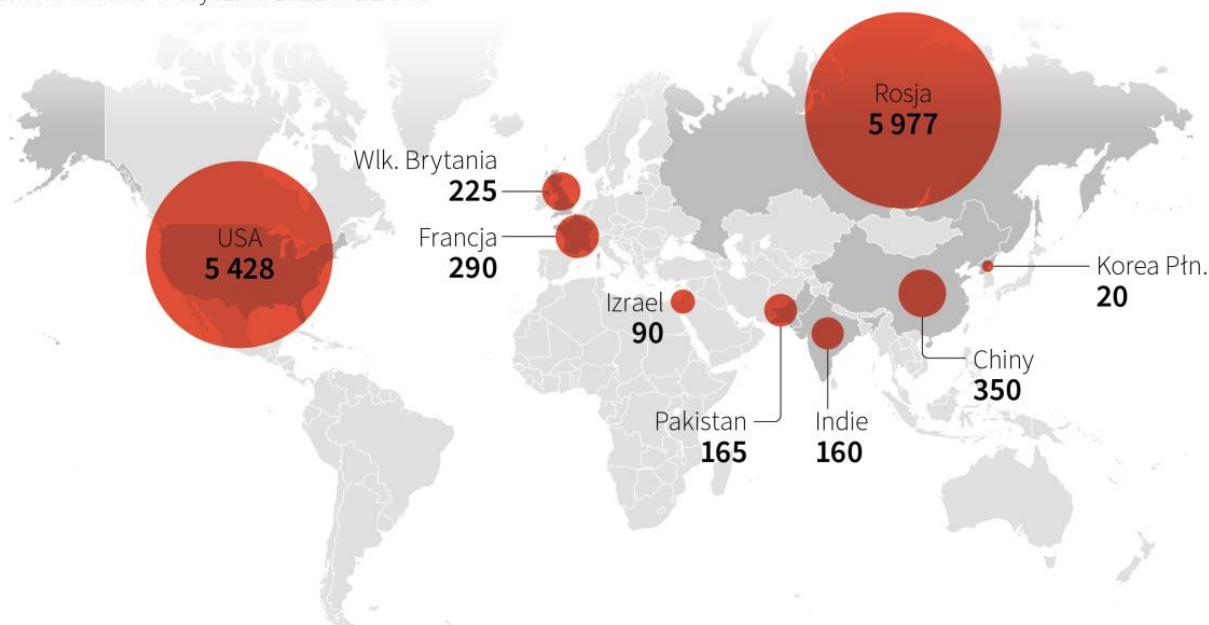
Materiał źródłowy do zadania 21 i 22.

Broń jądrowa na świecie.

Według Sztokholmskiego Międzynarodowego Instytutu Badań nad Pokojem (SIPRI), wszystkie państwa posiadające broń atomową zwiększają lub modernizują swoje arsenały, a większość z nich zastrza retorykę nuklearną i rolę, jaką broń jądrowa odgrywa w ich strategiach wojskowych.

LICZBA BOJOWYCH ŁADUNKÓW NUKLEARNYCH

Ogółem na świecie w styczniu 2022 r.: **12 705**

Źródło: Polska Agencja Prasowa

Zadanie 21. (0–1 pkt)

/1

Trzy potęgi nuklearne Azji – Chiny, Indie i Pakistan – są stronami konfliktu o dwa regiony leżące na styku tych trzech państw. Jednym z tych regionów jest Dżammu.

Podaj nazwę drugiego regionu.

Nazwa regionu:

Zadanie 22. (0–3 pkt)

/3

Podaj nazwy państw zaangażowanych w konflikty o wymienione poniżej regiony. Państwa wybierz spośród zaznaczonych na mapie oraz wymienionych poniżej.

Argentyna / Japonia / Korea Południowa / Palestyna / Ukraina

Wojna w Donbasie: i

Wojna w Strefie Gazy: i

Spór o Falklandy: i

Brudnopis